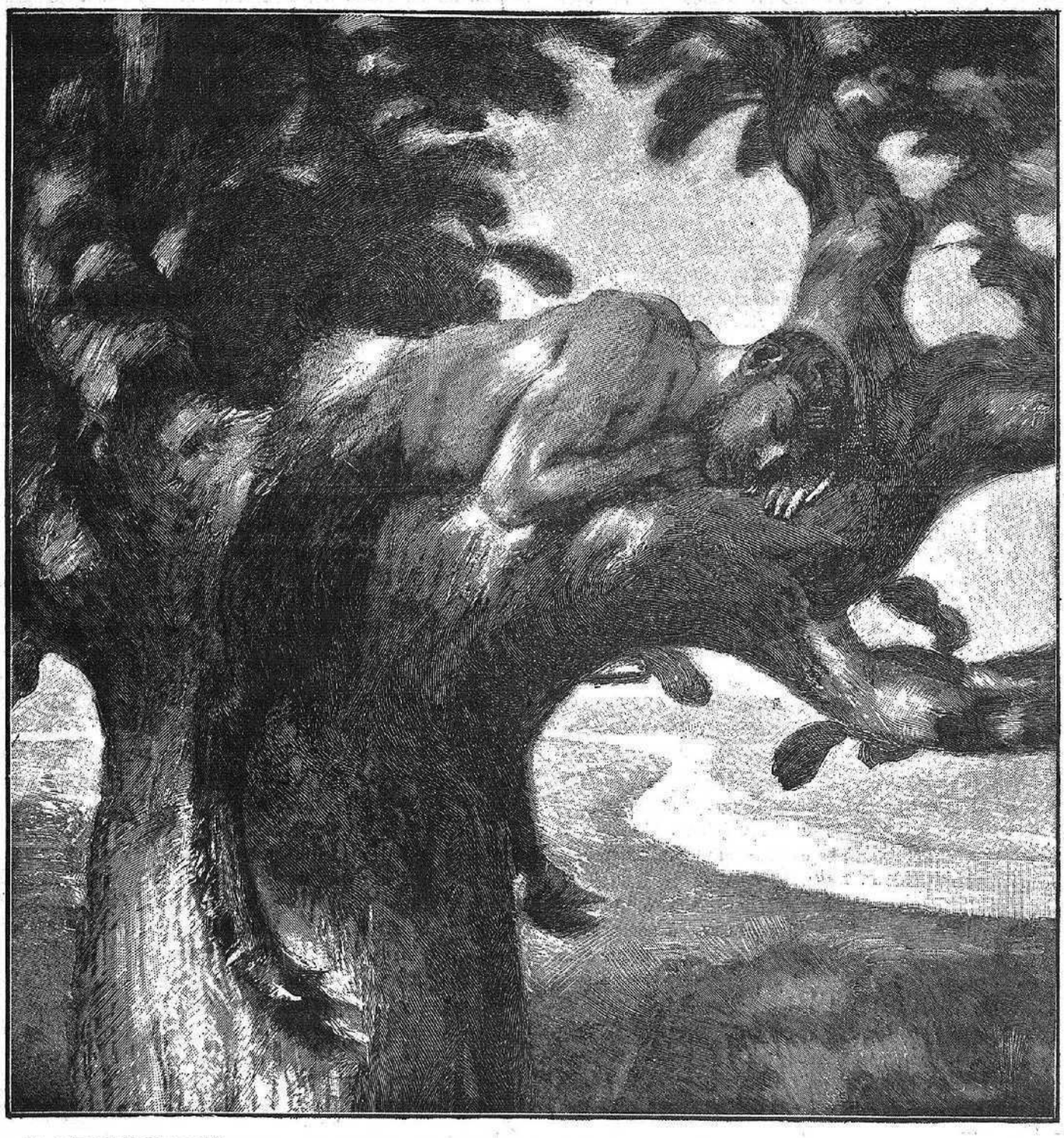
L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

BARCELONA, 26 DE SETEMBRE DE 1913

NÚM. 1813 — ANY XXXV

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims — Atrassats: 20

EL SATIR BARCELONÍ

—Cavallers, ja'n començo a estar tip... Tanta verdor m'embafa'

Preveient una excomunió patriòtica

DUES qüestions fort interessants s'estàn ara debatent en els periòdics: la del Teatre Català i la de les publicacions pornogràfiques. Com a resultat d'elles, podría ésser molt bé que'ns quedessim sense teatre i que seguissim tenint publicacions. Però no és per aqueix indret que jo'm proposo avui dirigir la sageta —voldría tornar-me cursi per una temporada—del meu enteniment, sinó envers una tercera qüestió que s'inicia: la de si els escriptors catalans poden col·laborar en un diari castellà, que's publiqui a Catalunya sense agravi als ideals patriòtics i a les persones patriotes. A nosaltres ens sembla que aqueixa pregunta tal vegada no arribarà a formular-se, o, millor dit, ens apar impossible que's formuli, però com que aquí, a Barcelona, sembla que tothom vagi escorxat pel carrer, de tant sensibles que'ns anem tornant, hi hà que viure previnguts.

Davant l'anunci d'una publicació on, si no menten els anuncis, van a col·laborar-hi la majoría dels escriptors catalans, no hi hà cap altra cosa que una lleugera esgarrifança dels fanàtics puristes de la llengua de l'Oteyza—no sempre ha d'ésser la d'en Cervantes, què diable!—i l'únic patriotisme que deuría posar-se en guarda tindría d'ésser lògicament el de la *patria chica* castellana. A nosaltres sols deuría preocupar-nos una idea; la de còm n'eixirem d'aquesta invasió en massa als dominis lèxics, prosòdics i d'estil, d'*allende*. Perque imagineu-vos que per un ensopols n'eixissim victoriosos, m'apar que no hi hauría prou campanes als campanars de Barcelona, amb tot i haver-n'hi tantes, per a festejar la nostra conquesta. I... què us diré, o el cor m'enganya, o, malament, allò que's diu del tot malament, no'ns hi pot pas anar. Primera, perque àdhuc que'l nostre castellà fos d'aquell que'n diuen d'estar per casa, correm el risc de que'ns ho prenguin com una gracia, i, posant-nos en lo millor—l'optimisme és una virtut—tal volta es formés una nova variant de castellà de Catalunya, en el qual sempre podríem regonèixer el noble batec de l'ànima catalana. Creiem que l'especialització del castellà no és pas una utopía, existeix ja de fet en la literatura moderna. El castellà de Castella la Vella, d'en Pereda; el castellà valencià, d'en Miró; el castellà madrileny, de tants i tants, i fins el castellà americà, de tants i tants altres, són bona prova de que la desunió fa la força.

I qui sab, amics meus, qui sab—diguem amb tota la racança i tota la mel·langía desesperada dels reflexius que no estàn pertorbats per il·lusionismes de cap·llei,—qui sab, si en l'avenir, no importa quants anys ni quants segles aprés de la nostra mort, serà el nostre castellà de Catalunya la llengua patriòtica dels literats tataranets del gloriós rei en Jaume I?

No val a precipitar les evolucions—exclamarà algú amb certa indignació—certíssim, però aquí sols se tracta d'una cosa, de si els homes que menjen del séu cervell — autoantropòfags diriem—poden resistir-se eternament a les evolucions mercantilistes editorials.

***

Nosaltres desitjaríem exposar aquí un medi salvador—estem admirats de les propies iniciatives—que podría consistir en la fundació d'una caixa de resistencia, una mena de guardiola en la qual els que, incapaços d'escriure i d'enraonar altre llenguatge que un català de Castella, però prou rics per a seguir mantenint-se gelosos i intransigents dins l'ortodoxia del credo patriòtic, anessin depositant els llurs estalvis per a fundar publicacions, editar llibres, crear escoles i empendre tota mena d'empreses on l'intel·lectualitat puramente catalana trobés camps per a les seves energíes, i un jornal.

Solament imposant-se una multa cada vegada que se'ls escapés de la boca la paraula «*Buenas*» i aquella altra tant expressiva «*M'ha llamat l'atenció*», la guardiola fóra prou resistent per a tota mena de resistencies. Això esdevindría incomparablement més profitós i superiorment restrictiu, que l'ironía carnesiana i d'orsiana, amb tot i ésser definitives i admirables.

No cal portar emperò les coses a l'extrem. L'escriure en castellà no és altra cosa que traduir-se un mateix, i, si abans alguns escriptors catalans traduíen al castellà les obres catalanes d'altri, mitjançant mòdiques retribucions, jo no sé veure el dany que pot haver-hi en col·laborar ara en un diari castellà, sobre tot quan això darrer mai pot recaure en perjudici d'una tercera reputació, com lo altre.

A l'alcanç de la meva mà tinc un llibre on un autor nostre, un dels més eminents, és traduit per un altre, també nostre i també eminent, i en qual tots dos en resulten tant perjudicats que una sola transcripció, feta aquí, d'algún paragraf, produiría un escàndol.

En aquest llibre trobaríem el valor que deu concedir-se a certes sàtires o predicadors bilingües i als suposats traductors de sonets pòstums, i així mateix en ell, nosaltres, hi cercaríem un exemple de despreocupació a imitar, quan enfront del diccionari de la Reial Academia ens tremolés la ploma sucada ja amb la tinta castellanitzada.

Per lo demés, fa mal fet el nostre excel·lent amic en Marius Aguilar, en retallar coses de *El Liberal* i enganxarles entre la seva magnífica prosa periodística.

Hi hà escrits per als quals el silenci és la millor resposta. Cal deixar als séus autors en la plàcida creencia de que tenen raó i que són irrefutables. Així ells van engallant-se i les fulles anticatalanes no perden aquella amenitat grotesca que és el séu millor encís. Aquesta feina de deixar fer és també una feina patriòtica. Amb ella hauría evitat que'l sollicitar la col·laboració castellana als escriptors catalans, fos considerat com un acte d'ensibornament, com una maniobra hàbil que obri els horitzons mondials a una pila de talents reclosos en capcetes de *bombons* lligades amb cintes catalanesques.

Una suposició semblant no «dóna a la col·laboració

anunciada un valor de curiositat i de política nacional», com diu el nostre amic, obliga, en tot cas, a no llegir *El Liberal*, si un no se sent prou fort per a estar-se quiet llegint una tontería.

Si a Madrid, algún dia, es fundés un periòdic escrit en català—per un capritxós suicida, naturalment— i fos sol·licitada la col·laboració dels escriptors castellans i aquests s'hi neguessin, no invocant el desconeixement de la nostra llengua, sinó sagrades raons de patriotisme, foren carn de sàtira i maledicció per tots nosaltres. En canvi, acceptant-la i amb un mitjà ús de nostre idioma, els hi diríem germans nostres, ànimes excelses i generoses, i refrenaríem les nostres facultats irròniques.

Nosaltres tenim un poc de confiança en la reciprocitat de sentiments i en la pràctica garantitzada del corrector de probes.

P. BERTRANA

ELS ROMANTICS

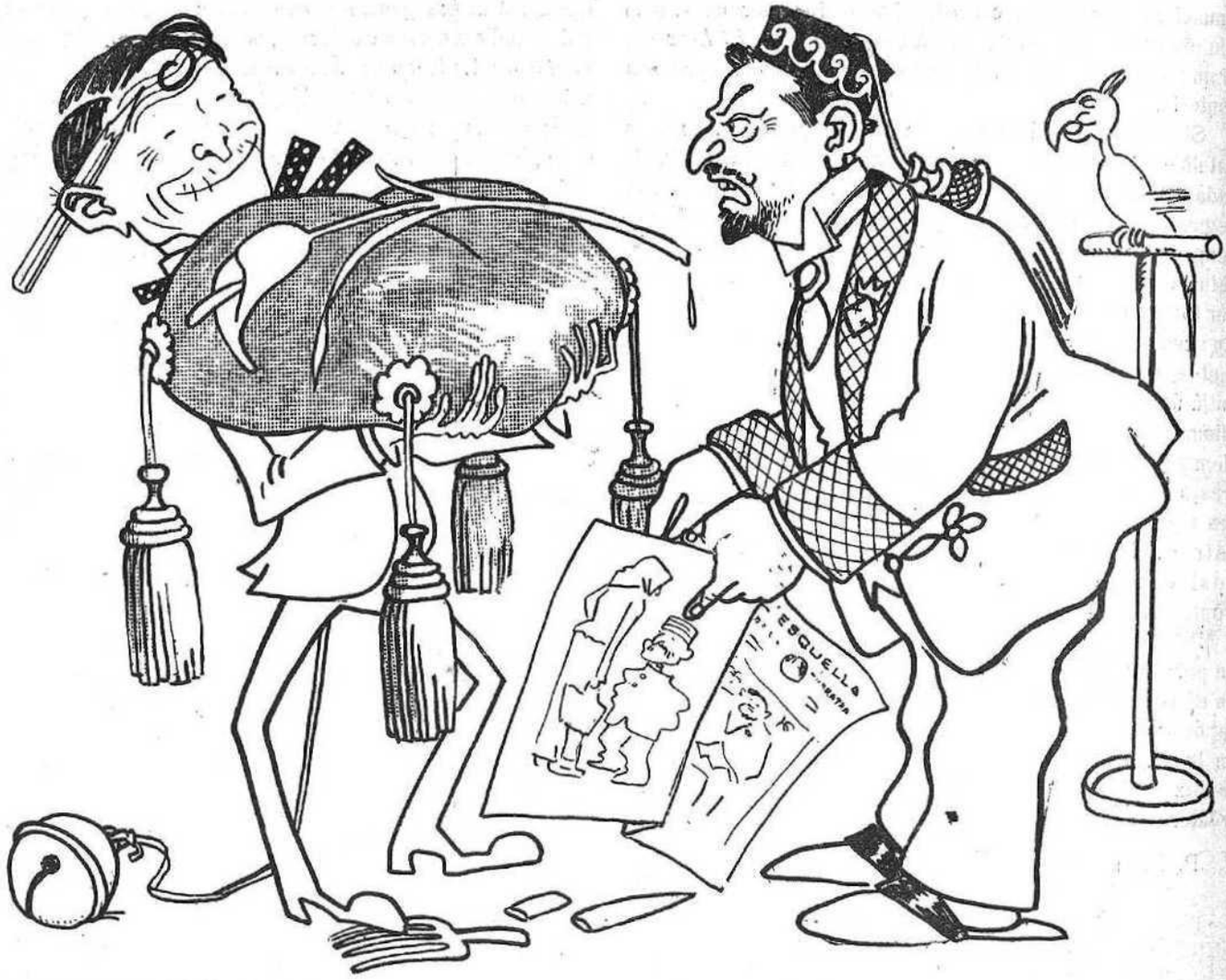
Llurs mestres són Horaci, Homer, Marón diví; però també, a vegades, llur mestre és l'Areti.

El quedar bé no costa res

El senyor Martí Matons, regidor del nostre Ajuntament, ens ha enviat una atenta lletra, en la qual ens demana que expliquem el sentit d'una caricatura referent a la baralla haguda entre ell i el senyor Gunyalons. Sembla que lo que ha molestat més al firmant de la lletra, és que'l dibuixant li hagi posat a la mà una forquilla, eina, com diu el senyor Matons, «que, donada la malicia pública i el massa extès judici respecte la moralitat dels que desempenyen càrrecs públics, podría interpretar-se de manera poc favorable a l'honorabilitat del firmant». És veritat. Nosaltres no comptavem amb la malicia de la gent. Es probable, — què diem probable! — és segur que'l nostre dibuixant no's proposava altre objecte que donar armes iguals als dos contrincants. Ell, sempre que vol al·ludir a certes conductes, se val d'una cullera llossa o *cucharón*. La forquilla, de les armes que punxen, és la més noble, en nostre concepte. Un ganivet de molles és repugnant; un sabre també pot ésser objecte de torçades suposicions; una espasa... no'ns han fet mai pessa les espases; un trabuc... figuris! i ben escatit, la forquilla és lo que representa millor la casolana honradesa. La direcció de L'ESQUELLA no té cap mena d'inconvenient, al contrari, se complau en declarar que la forquilla posada en mans del senyor Matons, no té altra significació que simbolitzar la bonhomia del caricaturitzat, que no recorre a armes prohibides per a respondre als atacs personals, i que aquella eina, en mans seves, sempre ha servit per a lo just, no traspassant mai els límits que l'ús quotidià imposa a un home senzill i frugal.

I en quant a la veritat històrica del fet, més o menys ben interpretada en el dibuix, ja compendrà el senyor Matons que és humanament impossible fer que unes ratlles expliquin tota la gènesis d'una discordia, ni que s'hi vegi qui ha sigut l'ofès i l'ofensor, ni qui té raó ni qui té culpa, ni altres detalls molt dignes d'ésser apreciats per la justicia, però impossibles d'exigir a un artista humorístic que no cobra pas la meitat de la soldada d'un fiscal. Repetim que'ns dol haver molestat al senyor Matons, i que, si els que anem a caricaturitzar ens avisessin per endavant que van a agraviar-se, ens abstindríem de donar-los-hi motiu de queixa. Si el senyor Matons sabés les angoixes que'ns costa trobar *tema* per a un dibuix, ell mateix s'oferiría per a lo que'ns pogués servir.

El senyor Matons és un honorable ciutadà i un digne re-

EN PICAROL AN EN MATONS

—Si és servit... Li torno la fama. En comptes de la forquilla simbòlica, digni's acceptar el lliri gentilíssim.

gidor que, com tants altres, no comprèn les bromes sense veure-hi una segona intenció.

I el dibuixant, per la seva part, se complau també, com poden veure, a rectificar degudament.

LECTURES ESTIVALS

Un diari de París va obrir, no fa gaire, una enquesta entre'ls séus suscriptors, sobre quins són els tres llibres que prefereixen per a llegir al camp.

Són molts els que de broma i en serio han contestat ja a la pregunta, i, allí, demanin-ne de disbarats i estranyeses. Els uns se'n van a estiuejar amb en Balzac, els altres amb el Kempis, i els de més enllà amb en Jules Renard; que és com si diguessim que'ls uns prefereixen l'*Eterna luna de miel,* els altres *Los 47 capitanes,* i els de més enllà l'*Anuari Riera.*

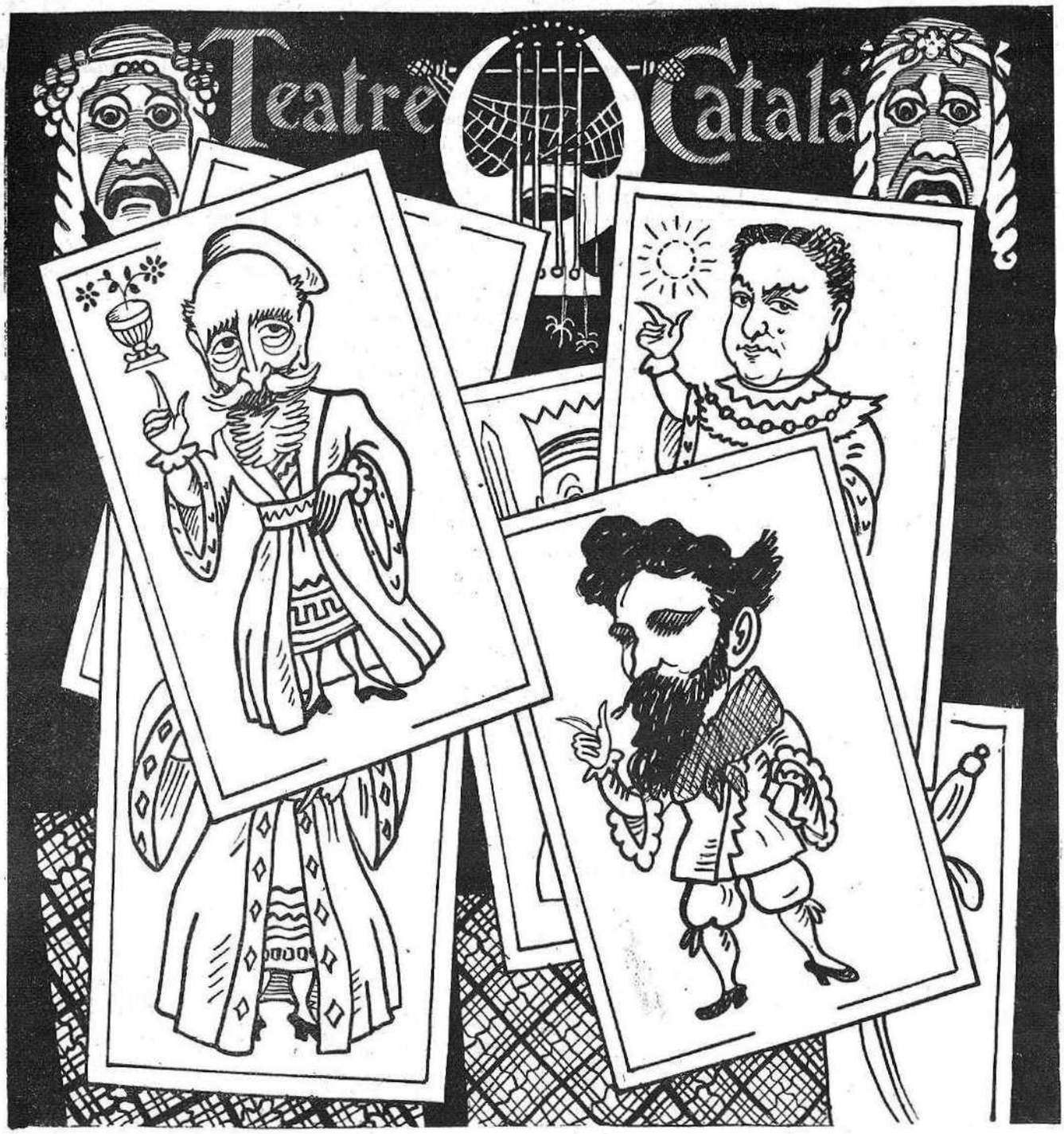
Nosaltres, parodiant al confrare parisenc, volíem també obrir igual plebiscit a L'ESQUELLA; però ens n'hem desdit, al fer, casualment, la primera pregunta al primer amic nostre que'ns ha topat pel carrer.

L'amic és un poeta ullerós, que tots els llegidors recordaràn, que's va fer carlí després d'un sorollós fracàs com a dramaturg, i que ara s'està metallitzant darrera de la filla d'un botiguer, amb la qual preté casar-se aviat.

—Quins són, segons tu, els tres llibres més propis per a anar a llegir al camp?—li preguntàrem.

I l'home ens contestà:

—El *llibre* «Diari», el *llibre* «Major» i el *llibre* de «Comptes Corrents».

CARTES SON CARTES

Aquí tenen tot el joc; remenin, escapcin, i quedin-se amb la que vulguin.

UN TROÇ DE TERRA

Els bolets m'agraden extraordinariament; però lo que'm fa disfrutar més, encara, és el caçar-los.

Poques emocions me semblen comparables a la sorpresa de trobar, a sota d'una mata de bruc, una niarada de rovellons flairosos, tendres, de color d'aram.

Coneguda la meva flaca, ja suposaràn, doncs, que així que arriben les pluges tardorals se m'obre el cor a l'esperança.

Cada festa, de bon matí, ja'm tenen amb el cistellet al braç i el meu bastó de punxa, camí de Valldaura, de la Rabaçada o de Santa Creu, a guanyar-me el jornal, que consisteix quasi sempre en un parell de lliures de bolets.

Dues lliures de rovellons poden valer, a tot estirar, una pesseta; i ja sé jo que entre tramvíes, espardenyes i cansament, gasto molt més; però el goig de descobrir un *ou de reig* o un *peu de rata,* no's paga amb diners. Per això hi vaig jo mateix, i, essent cullits per mi, és natural que'ls trobi més gustosos.

Sinó que'l goig no dura mai tant com la vida. Vetaquí que l'any passat me vaig trobar amb que en molts boscos de part enllà de Vallvidrera, hi havíen posat uns pals amb uns lletreros que deien «*Se prohibe coger setas*». Ara vegin si, davant d'un *ukase* com aquest, no n'hi hà per a que un pacífic boletaire tiri el berret al foc.

Jo, que soc un bon home, sotmès a la legalitat i amic de complir tota mena de disposicions, per injustes que'm semblin, vaig vèurem perdut desseguida. I quan, passant per un bosc d'aquests, me topava amb algún *pebraç* d'aquells que diuen «cull-me», li responía amb una mirada llastimosa: «Noi, no pot ésser; no ho volen que't culli. Volen que't podreixis a la terra». I efectivament, passava de llarg sense collir-lo.

Però un dia, caminant bosc a través per una pineda que hi hà a la banda de solei, prop del Rabaçalet, m'adono d'una reconada verge i frescal, plena d'uns arboços altíssims. Jo que m'hi fico, i allí, tapadets sota d'un espès sostre de brosta, en lo que diu tres pams en quadro—oh, hermosa visió!—hi havía una trentena de rovellons grossos, magnífics, apilotats, apretant-se l'un a l'altre com si es volguessin obrir pas i enfilar-se a cops de colze. Agenollat davant d'ells, aguantant-me la respiració de tant emocionat que'm sentía, no sabía què fer. Cullir-los?... Impossible; allí, a dèu passes, dret, inflexible, s'hi llegía el bàndol terminant «*Se prohibe coger setas*». Abandonar l'idea de fer-me amo d'aquell bé-de-deu de bolets?... Això mai!

Aleshores vaig creure que lo millor era tramitar degudament l'assumpte i fer les coses ben fetes. Abans que tot, torno a col·locar la brosta tal com estava; m'arribo a la primera casa de pagès i pregunto:

—Sabríau dir-me qui és el propietari d'aquell bosc?

—Fulano de Tal.

—On viu?

—A Barcelona, carrer tal, número tants.—

L'endemà al matí vaig deixar-me caure a casa del propietari del bosc. És un senyor molt ric que viu en un primer pis de l'*Ensanche,* i té uns mobles molt luxosos. Mentres me feia esperar en el rebedor, jo'm deia:

—Sembla estrany que un home que disfruta de tanta renda, prohibeixi als pobres boletaires que arrepleguin quatre pinatells!—

Per fi, varen fer-me entrar al despatx.

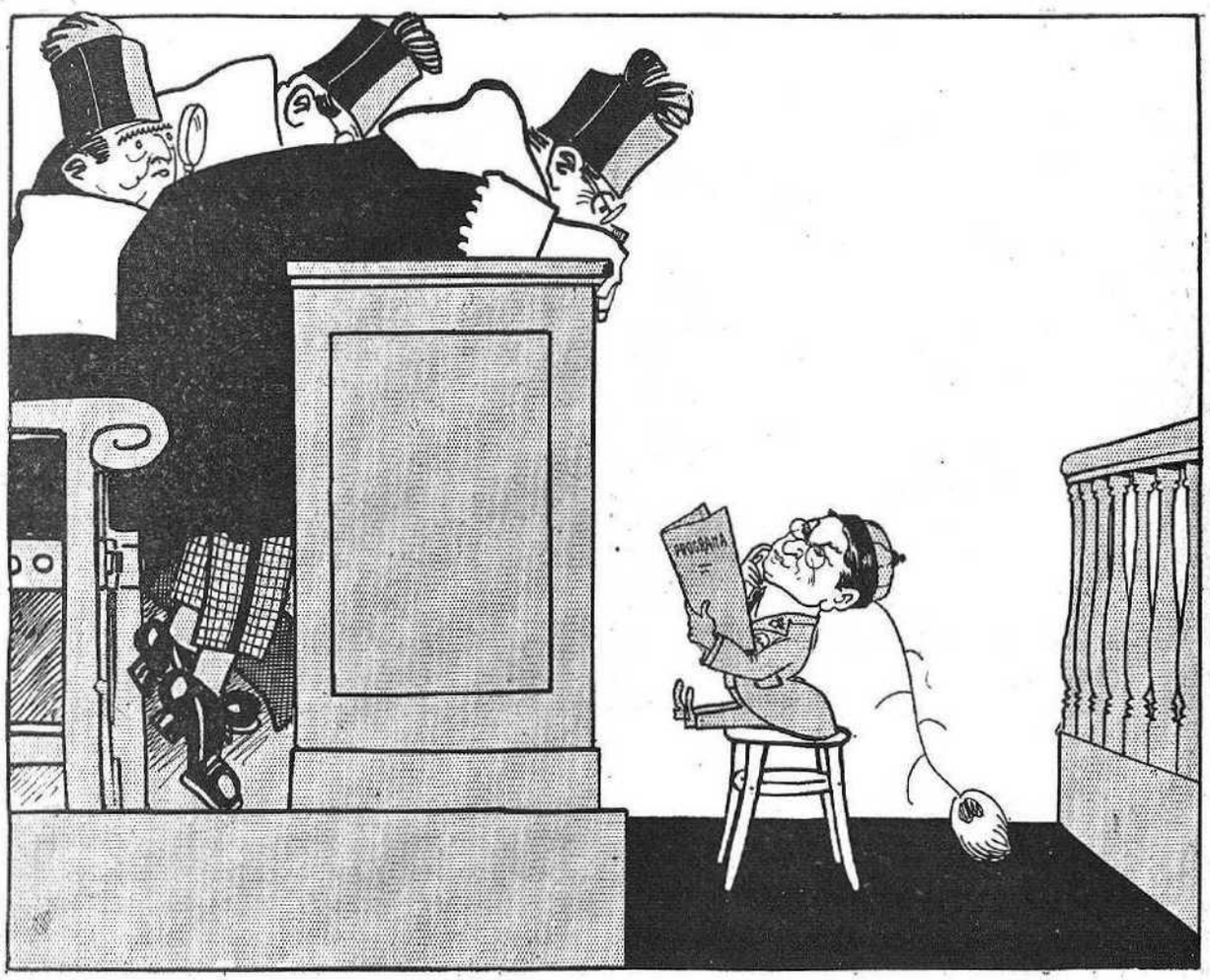
—Perdoni. Venía a saber si es vendría una part del bosc que posseeix a Vallvidrera.

—Si ens entenem, prou... Sí, senyor.

—Això és qüestió seva. A quant ne demana, el pam?

—A vint cèntims.—

Què hi podía haver allí?... dues lliures de rovellons, ben

EXAMENS

—Usted que es de Barcelona, ¿qué clase de bicho es ese que llaman la *Cuca-fera?*
—Es una cosa así como ahora yo.

bé?... El negoci no era despreciable. Per això jo, sense regatejar i ficant-me ja la mà al porta-monedes, vaig exclamar, cofoi:

—Vengui-me'n tres pams quadrats.

PEPIS

GLOSARI

LA CACERA DEL CINGLÁ

No sempre han d'ésser en Maura i en Romanones, voltats de l'aristocracia de la política, del diner, de la noblesa i del sang-i-fetge, els que veiem retratats per aquella Premsa il·lustrada, anant a caçar besties feres, estesos als peus dels retratats, dient-ne piezas cobradas.

També el glosador, convidat per l'«Aplec de caçadors de Sant Celoni»—homes, a més de simpàtics, aristòcrates del camp, de la cacera i de la costellada,—ha anat a caçar, o a cobrar *bestiar d'aquest maligne, amb uns resultats tant esplèndits que, a no ésser modestos com som, ja'ns veuríem de cos present en les revistes* cinegéticas *i en les que no són* cinegéticas.

Les peces cobrades *són dos cinglans, i el lloc de* cobrarlas *són uns boscos de les muntanyes de Vallgorguina, tant* selvas *i tant espessos que, rieu-vos dels que haveu vist en els «Nevots del Capitán Grand», tant feréstecs i tant salvatges, que sembla impossible que sien a la vora de la costa de la nostra suau Catalunya.*

El cinglà és el porc de bosc, i que'ns perdoni si l'ofenem. El cinglà ve a ésser el porc que's veu penjat en els tocinaires, abans d'ésser civilitzat. És aquella bestia tant porca com greixosa i alimenticia, que encara no ha sigut domada per l'amable mà de l'home. És el tocino independent de les èpoques terciaries, en que no s'havía inventat la botifarra de sang. El cinglà té ullals i és ofensiu. Quan se'l va a caçar és una bestia que no mira de fer mal a qui siga, i és tant esquerp i mal educat que, al que se li posa davant, lo mateix li estripa les calces que li estriparía les cames, si els que són pràctics en el caçar no evitessin *d'apropar-s'hi.*

Donos bé, d'aquestes besties, el glosador n'ha mortes dues; però, abans de tirar endavant, vol fer l'observació que, en això de les caceres, és costum de parlar en plural; és a dir, encara que no's dugui arma, tot lo que's mata ho han mort tots, i encara que un s'haja quedat a dormir sota una alzina, hi és tant present, a la matança, com si s'hagués barallat cara a cara amb aquelles víctimes.

Ne vàrem matar dos, com dèiem, i els vàrem *matar com direm. Havíem sapigut pels ulladors—en castellà,* ojeadores—*que abans d'ahir algún cinglà, amb aquella poca criança que ja li haveu reconegut, havía anat a sopar en un camp de blat de moro, i aquesta vull, aquesta també, no va deixar una panotxa. El tal singlà, mateix que en* Peyo, *que'l nostre oncle Vilumara i que'l que escriu aquesta* hecatombe, *li agrada menjar de nits, retirar tard i dormir de dies; així és que, sabent l'ofensa que s'havía fet al blat de moro i a tots els pagesos del voltant que puguin tenir blat de moro, a les dues de la nit ens en vàrem pujar a venjar-los, mirant de fer-ne una destroça que hi hagués escarment per estona.*

Allí a les cinc del matí, vint caçadors com un sol home, ens trobavem reunits en aquell desfet de paratges. Ens varen enviar a cada hú en el séu lloc; uns llocs tant enverdiçats que s'ha d'ésser merlot per a estar-hi, i tots a punt amb la nostra arma; els «ulladors», homes simpàtics, valents i grans caminadors, varen fer flairar el rastre als goços, o siga les petjades que hi havía al mig de les panotxes, i es varen preparar per a engegar-los.

Aquests goços, que donen proves de la seva valentía i del séu desinterès en les ferides del séu cos, tant valents i tant ardits, vistos al primer cop d'ull, resten tant magres, són tant desnarits, se semblen tant a aquests pobres goços que han tingut avis conillers i que per medi d'amors il·lícits han anat a parar a goç d'hostal, o petener de carretera, que sembla impossible que sien ells els que hagin de dur la lluita en aquella carnicería; però posant el nas a terra senten el flaire del cinglà i—rieu-vos de les walkyries!—els crits que armen són tant terribles, que'l cinglà ha de dormir molt fort per a que no's desperti i es desvetlli.

La veritat és que'ls «ulladors» criden més que'ls que fan cridar. «Ves-hi!», «Corre!», «Apa!», «Anem-hi!», «Arriba!», Ciervo!»... Sembla que hagin engegat cinquanta dimonis pel bosc!... Sembla mentida que aquells homes tinguin pulmons per a seguir aquelles bestioles; sembla impossible l'entusiasme amb que corren per les muntanyes, no essent d'ells aquell blat de moro, i sembla encara més impossible que, així que troben el jaç on ha anat a dormir la fera, no la treguin i no s'hi adormin.

Però res de dormir. Allí ve la lluita. El cinglà, així que veu els goços, els planta cara a tots plegats, com dient-los aquí estic jo. Els «xelins» volen apropar-s'hi; però al veure aquells ullals s'hi pensen, i si no hi pensen, ja han rebut. La fera s'aixeca amb més mal gènit que si hagués d'agafar el primer tren, i aleshores entrem nosaltres, *i al dir nosaltres ja hem quedat que sempre parlem en plural perque és costum de les caceres.*

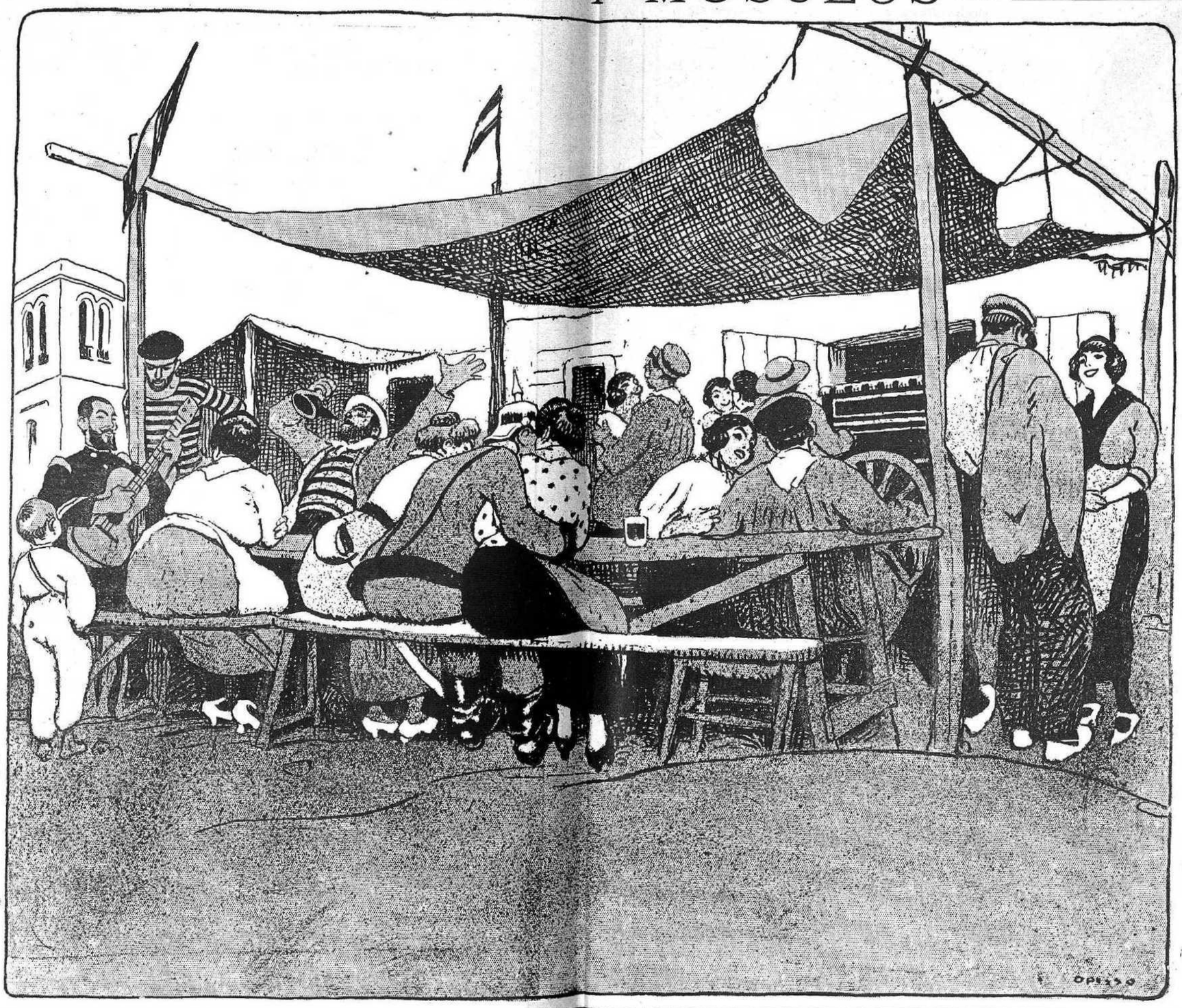
Vàrem entrar, i ja hi vàrem ésser. Així que'n vàrem veure un que venía cap a nosaltres, *amb un aalit de fer mal que posava pell de gallina, el deixem apropar a dèu passes i li tirem al mig del front, i veiem caure la bestia a les nostres mateixes plantes. En veiem un altre, i lo mateix, i a dos quarts d'onze del matí ja havíem mort dos cinglans, i al pensar que'ls* havíem *mort sense portar armes de foc, beneim aquest* plural, *que'ns fa ésser valents en conjunt, com certs soldats devíen beneir la batalla de Waterlóo perque hi havíen anat a fer el ranxo.*

Hi hagué un moment en que aquell pagès que havía perdut el blat de moro, ens donà la mà i ens digué «Mercès» i «Déu los hi pagui».

A lo que vàrem contestar: «Si torna a perdre una panotxada, ja sab que, en tot i per tot, envíins a cercar, i disposi».

XARAU

CARGOLS Y MUSCLOS

El cèlebre dibuixant senyor Opisso porta avui als lectors de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA a un lloc que certament no coneixen, amb tot i estar enclavat dintre Barcelona, i diem que no'l coneixen perque, com que han tancat la secció marítima del Parc, no poden ovirar-lo, i com que'ls séus habitants i parroquia són gent que no saben de lletra, mal poden ésser els nostres llegidors.

Molts creuen, equivocadament, que la patria dels cargols amb pebre negre i els musclos amb pebre roig és a sota Montjuic boi tocant al polvorí. Doncs, van errats. No volem descreditar a «cal Joan» ni a «La Musclera», locals que mereixen tots els nostres respectes i consideracions; però, la veritat, és nostra guia, i menats per ella parlem com devem parlar.

La patria dels guisos nomenats —tant picants com saborosos— està situada a la platja mes enllà de la *Marítima,* darrera d'uns magatzems de dueles i de vi.

A l'estiu, quan apreta la calor, davant d'ella s'hi banyen els soldats, els trinxes, els goços i els cavalls.

Poca o molta broma, sempre se n'hi fa, en aquells tenderols fets de saques i aguantats per quatre pals amb banderetes al cim. Però quan va de bo és el diumenge a la tarde.

Soldats de les cavines dels Docks, arrocegant el sanabre i fent xip-xap amb les bòtes; soldats d'altra procedencia, que ho coneixen de banyar-se; treballadors del gas i dels magatzems del darrera; homes que no són treballadors; pianistes amb llurs pianos i moces; una munió de moces se junten allí i es constitueixen en república independent.

Per a teatre d'aquest públic, nostra ciutat ha organitzat una gran renglera de barraques, construides amb fustes velles i recobertes de llauna; davant de cada barraca hi hà el tenderol de que hem parlat, i pot veure's en el gravat. Sota'l tenderol, la taula; al costat de la taula, els bancs; sobre la primera, el vi, els cargols i les punxes d'atzavara; sobre'ls bancs (a voltes sota), la concurrencia.

La naturalesa, per a recrear els ulls als dignes visitants de les tals barraques, els ha posat davant la mai prou alabada mar blava, mar blanca, mar mediterrània. Després, entre ells i la mar, els ha guarnit un jaç de sorra.

Tenim una absoluta seguritat de que si an en Gargantua, en comptes de preguntar-li còm li plavía més eixugar-se el c.., li haguessin preguntat quin li era el jaç més grat, hauría escollit el jaç de sorra del mar. No embruta, no té insectes; en ell te vetllen lluna i estrelles, en ell te desperta el sol i et breçolen les ones sempre riçades.

La concurrencia, que és molt mala bestia, no fa cap mena de cas de la mar mediterrània; en canvi, sovint, aprofita el jaç.

Fan bé, sería un despreci no fer els honors als gratuits obsequis de la Natura...

Per arribar an aquest Paradís de soldats i criades, de treballadors i obrers, de vagabonds i xaves, s'entra per un corriol que comença en la carretera de Mataró i acaba en la platja.

Mir, Pitxot, Opisso, Picasso, Carles García, Manolo Vidal, Soto, tots vosaltres, tingueu-ne un bon record.

S'hi reia fort allí, amb el riure esperançat d'una vida gloriosa, que per a uns és arribada i per altres és d'amargor, o no ho és.

El doctor Tarruella

Veusaquí un senyor que no vol ésser regidor (fa bé), i el qual nosaltres desitjaríem que'n fos.

Primer que tot, per esperit de contradicció, que és l'esperit que'ns caracteritza. Això no vols? Això hauràs.

I és que'ls homes que som nois grans no'ns fem càrrec mai de per a que servim ni de les coses que'ns donaràn profit honor i nom.

El doctor Tarruella és una persona honrada, de tracte finíssim, de conviccions catalanistes i lliberals arrelades en el fons del séu cor.

Té un magnífic automòbil, i si volgués ne tindría dos o tres.

Es casat, pare de familia i poc amic de barriles.

Té una torre a Pallejá, amb tot de punxes i punxetes, i dins la torre, una sala de billar, i en les parets de la sala uns redolins escrits d'ell.

Però lo principal que posseeix no és res de lo anomenat. Lo principal és la barba.

Pel retrat que presideix, els lectors poden fer-se càrrec de la barba del doctor Tarruella; amb tot, ara li ha crescut.

Els companys de professió i els estudiants de medecina li diuen en «Crece-pelo» i lo cert és que se sembla d'una manera inaudita an aquell gegant anunciador del producte capilar.

La barba del nostre hèroe és bruna, de pèls llarcs i riçats, molt ben cuidada. Quan a un malalt li diu: «Vostè ha de pendre bicarbonat», o bé «S'ha de fer un lavatje en el ventrell», la barba se li abaixa, i entre ella i el bigoti apareixen uns llavis vermells que fan pensar als homes en demnades voluptuositats i a les dònes en petonejar-lo.

És una barba de monarca assiri, que diría en Marius Aguilar.

Pel demés, el doctor Tarruella és el primer espasa en qüestió de curar malalties del ventrell i de la ventresca, i és això molt per a ésser regidor de Barcelona.

La Casa Gran és el ventrell de la ciutat. Les tinencies, dispensaris, cabinetes, clavegueres i demés, són la ventresca.

Si ens ho curava, doctor, vostè que hi és tant entès!...

Per excés d'original d'actualitat, no publiquem aquesta setmana la continuació de l'article *Historia d'un lloro que va aprendre de fer el gall.* Anirà la vinent setmana.

Notes deportives

FOOT-BALL

Diumenge passat jugaren, en el camp del «Barcelona», per a disputar-se la Copa Gamper, el primer *team* de l'Universitari i el T. B. H. Guanyà el primer per tres *goals* a un. Els del T. B. H. apretaren ferm, marcant-se el primer tanto. Si davant del *goal* tinguessin més serenitat i no hi arribessin tant cansats, efecte de les seves terribles i poc hàbils arrancades, el séu joc devindría més perillós. Això es vegé clar en la segona part del partit, en la qual l'Universitari dominà en absolut, mercès a lo xafats que estaven els altres.

TELÓ ENLAIRE

TÍVOLI (CIRCO-EQÜESTRE). — Que'l públic barceloní estava desitjós d'un espectacle com el del Circo-eqüestre, ho porta ben demostrat, omplint el «Tívoli» cada nit, rient les pallaçades, un chic burdes, dels clowns, i emocionant-se amb els treballs arriscats dels barristes i contorsionistes.

La companyía en conjunt és sols passadora, no hi hà cap número que sobressurti; però amb tot se passa una estona distreta i entretinguda, i més s'hi passaría si la direcció tingués el bon acert (és poc pietós dir-ho) de suprimir aquells tres o quatre desgraciats que volen fer riure durant els intermedis, i lo que fan és engunia, puix se'ls veu bruts i amb cara de miseria, i això no fa riure a ningú.

Els cartells anuncien pel dia 9 el debut de vuit *jockeys,* número que, segons noticies, és de lo més notable que haurem vist.

NOVEDADES. — També aquest és un teatre que'l públic l'ha pres de bon grat.

La companyía Granieri s'esmera en posar les obres amb tot el cuidado, i fins ara s'ha fet aplaudir sorollosament en *Eva, Geisha* i *Amor de príncipe.* Sobre tot és un triomf que hagin aplaudit *Eva,* puix tothom recorda que fou un dels grans èxits de la companyía Caramba, èxit que's degué tant a la bellesa de la musica, com a lo espléndid i fastuós de la presentació. Malgrat això, ha sigut un èxit de la companyía Granieri.

Divendres passat, *Il paradiso di Maometto,* farsa d'en Blondeau. Ni la lletra ni la musica's distingeixen gran cosa. El llibre és d'una gracia bastant grollera, encara que està farcit de situacions còmiques, d'aquelles que obliguen a la rialla grassa.

Darrerament s'han reproduit *Geisha* i *La Casta Susana*, i dimarts degué anar la primera de *La corte de Napoleón*.

Aviat s'estrenarà *Molinos de viento*.

SORIANO.— Acaba d'obrir novament les portes amb una discreta companyía sarçuelera, dirigida per Vega-Blay. Novetats interessants: zero.

CÓMICO. — Dissabte tingué lloc l'estrena de *Las triunfadoras*, sarçueleta en un acte dels senyors Pardo i Pon de Barros i amb musica del mestre Pastallé. Foren repetits alguns números bonics d'aquells que s'enganxen a l'orella. El llibre, sense ésser gran cosa, fou ben rebut, gracies a lo ben escrit que està el diàleg.

El pròxim diumenge, despedida de la companyía.

NUEVO.—Amb un ple a vessar s'inaugurà, dissabte, la nova temporada. *Eva*, l'obra inaugural, obtingué una regular interpretació. Abans d'aqueixa opereta s'estrenà un apropòsit d'en Quimet Montero, *¡Arriba el telón!*, que va complaure a la concorrencia i valgué al popular actor una merescuda ovació.

Esperem alguna estrena important per a extendre'ns en opinions i judicis.

APOLO. — Una nit de triomf fou, per als artistes, la de l'inauguració de la temporada. L'obra *El drama de los venenos* obtingué una brillant execució per part de tots, i molt especialment per part de les senyores Puchol i Guitart i dels senyors Rojas, Perelló i Carnicero.

Amb bon peu ha començat la temporada, el popular teatre.

—El nostre don Lacandro!... Nosaltres que'l crèiem mort!
—Ai, tontos!... Els morts sóu vosaltres. Jo segueixo tant *viu* com abans.

DE TEATRE CATALÁ

Una carta d'en Franqueza a l'Iglesias

Ciutat, 21 setembre 1913.

Sr. D. Ignasi Iglesias.

Molt senyor meu: En bé del públic, que no hi té cap culpa, i per a major gloria del Teatre Català, crec arribat el moment d'acabar d'un cop amb l'enutjós estat de violencia a que les circumstancies van portar-nos a vostè i a mi, senyor Iglesias, i que jo he sostingut fins ara, perque no m'agrada que ningú em pugi a cavall. Vui dir-li a vostè que, si vostè no m'allarga les mans per a encaixar amistosament, jo li obro els braços per a si vol fer el abrazo de Vergara.

Aquí no ha passat res; aquí no hi ha hagut més sinó que vos teniu el vostre caràcter de pedra foguera i jo tinc el meu gènit d'encenedor automàtic.

Ja ho sabs, doncs, Ignasi. Enviem tot seguit Els Emigrants, *amb el repartiment fet, que te'ls posaré desseguida. Perque — és un dir-te-ho a tu, i no voldría que s'esbombés, per a no ferir susceptibilitats — avui per avui, amb la nomenada sorollosa que t'has creat, tinc més confiança en una obra dolenta teva que en un monument literari d'en Guimerà o dels altres.*

Mana com abans, al teu admirador

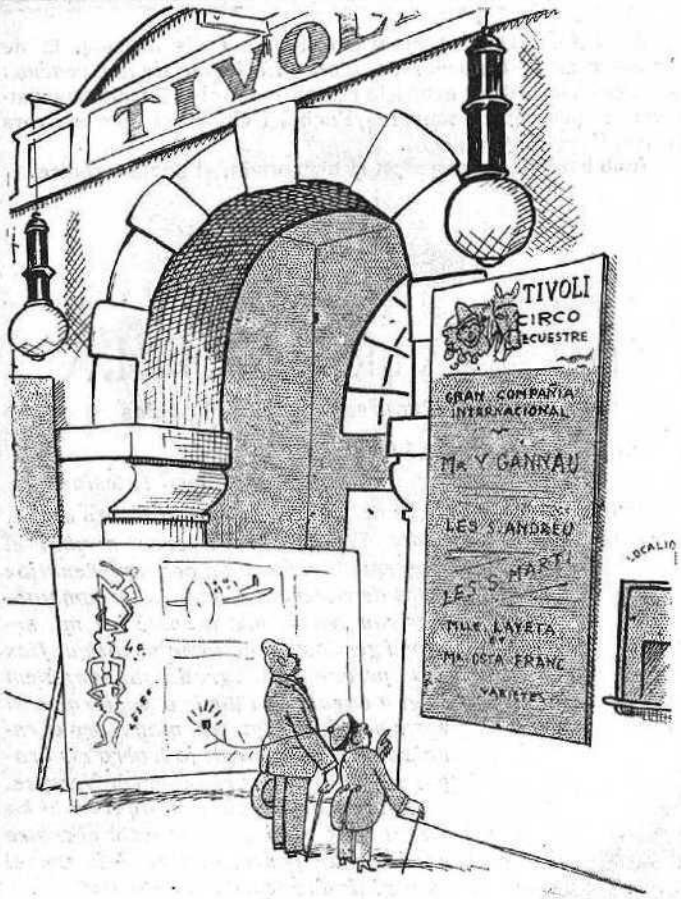
R. FRANQUEZA

Esquellots

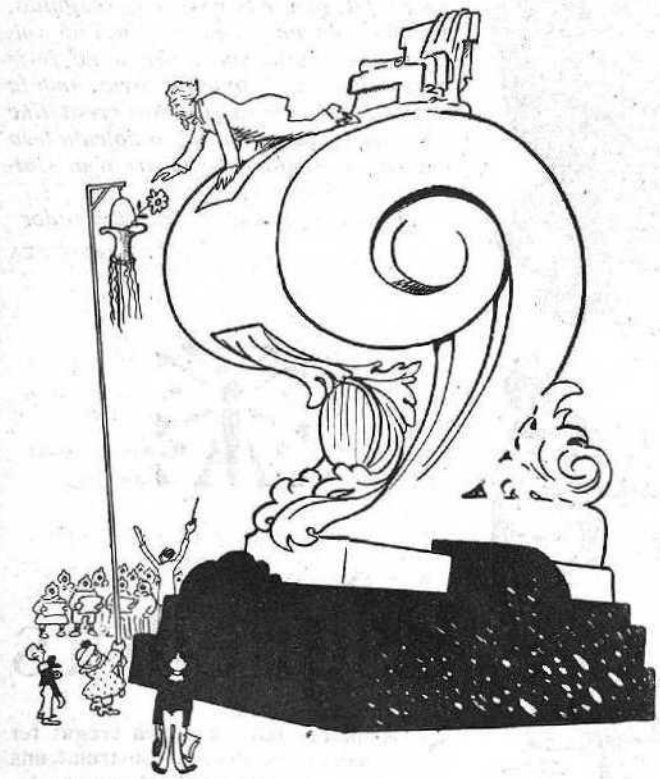
Si els nostres edils s'havíen cregut fer una cosa extraordinaria construint una casa pels goços, s'han tallat de mig a mig.

A Anglaterra hi hà qui encara els guanya.

Allà fan cases pels mosquits.

—Entrem-hi?
—Entrem-hi. Sempre s'hi aprèn alguna cosa.

FLOR D'HOMENATGE

—Gracies, minyons. I si heu de criar de nou el Teatre Català, recordeu-vos que jo us puc recomanar una *Dida* que va molt bé.

Un edifici nou de trinca acaba d'ésser construit, al Jardí Zoològic de Londres, per a conservar-hi tota mena de mosquits vius i en les mateixes condicions d'existencia com si es trobessin en llibertat.

Això vol dir que, de tant en tant, els deuràn tirar persones per a que tinguin a qui picar.

No hi hauría cap voluntari que's cuidés de recollir mosquits que disfruten de llibertat, a Barcelona, i tancar-los tots en un edifici apropòsit?

El qui aquesta obra realitzés, faría
un acte humanitari pels mosquits,
un gran servei a l'entomologia,
i tots li quedaríem agraits.

EL fet ocorregué el passat dilluns.

Des del balcó d'un quart pis, un fulano va cridar: «Visca la República!» tirant-se de cap al carrer i quedant aixafat com una coca.

Vaia un republicà de pa sucat amb oli!

Morir per morir, podía haver esperat fer-ho al peu d'una barricada.

Així hauría mort... *de vellesa,* però amb honra.

EL Comitè Executiu de l'Exposició d'Industries Elèctriques ha publicat una Memoria, tant extensa com lluminosa, explicant lo que vindrà a ésser l'elèctric Certàmen projectat per a l'any 15.

Segons la Memoria del Comitè—si la nostra no'ns és infidel—hi haurà carrils, ponts, avingudes, maquinaria, fonts màgiques, viaductes i, sobre tot, llum, molta llum!

Tanta llum que, per ella sola, se construirà un Palau d'un feix de kilòmetres quadrats de superficie.

Hi haurà al Palau de la Llum
tanta llum que, an a l'entrada,
per servei dels visitants
vendràn ulleres fumades.

L'estimat confrare *El Teatre Català,* en son darrer número, s'atreveix a donar-nos consells, tot llençant una petita insidia.

Ens recomana que deixem de defensar, amb les nostres bromes, a l'empresari del «Principal». «Perque—diu—al cap-de-vall, les retractacions no les paga pas tant bé, en Franqueza».

No t'esllavicis, company!

Nosaltres, quan creiem que'ns hem equivocat, variem de rumbo i ho diem sinceralment. Però això no vol dir que «cobrem el barato». No fem com certes revistetes d'art que acostumen a tenir tarifes per als retrats i els solts d'elogi.

I en això sí que són conseqüents, els murriets. No se'n *retracten* mai.

LLEGIM que una comissió de l'Ajuntament anirà a Madrid, Valencia i Saragoça per a estudiar la susbtitució dels consums.

Dimoni!... I que donats a l'estudi són els nostres regidors!

Madrid, Valencia, Saragoça... i el dia 12 és la Mare-de-déu del Pilar...

Mentres no sigui una excusa
per veure la *Pilarica*
i fê, amb motiu de les festes,
una estona de barrila!...

—Que coneix un jove que's diu Tòfol?
—Un que a casa seva tenen forn, oi?
—Sí que deu ésser aquest, perque és un troç de pa.

- Sabs, noia, que faríes un gran paper a l'Exposició Elèctrica amb aquests dos arcs voltaics que tens per ulls...
—Sí; i tu, amb la *Humanera* que portes, també.

La cèlebre Barrientos ha actuat una temporada al «Colón», de Buenos Aires, guanyant el bonic sòu de cent mil francs mensuals amb la seva gargamella privilegiada i el séu art exquisit.

Els partidaris de l'igualtat absoluta i els enemics de tot privilegi no deuràn trobar-ho gaire bé, això.

Segons els séus principis igualitaris, la Barrientos no hauría de cobrar ni més ni menys que un manobre ben retribuit.

Nosaltres ens atrevim a creure que's mereix quelcom més.

No ha d'aplicar-se a un canari,
que sab trenar dolces notes,
un criteri igualitari
en aquest món de granotes.

Un desenfeinat s'ha entretingut en repassar els anuaris comercials i directoris de tot el món, i tot llegint, llegint, s'ha trobat amb les següents sorpreses:

A París hi hà, actualment, en Víctor Hugo que és dentista; en Molière, sastre; l'Alfred de Musset, tintorer; l'Alfons Karr, flequer, i en Voltaire, enquadernador.

A Londres, en Milton és ebanista; en Shakespeare, carreter, i en Cromwell, tocinaire.

A Berlín, en Guillem Tell és veterinari; en Goethe, barber, i en Kant, corredor de borsa.

I als Estats Units, l'Edgard Poë té una tenda de comestibles; en Washington és farmacèutic, i l'Irving, mestre de cases.

Que s'aconsolin els genis estrangers. Aquí tenim en Napoleón que és callista, en Falp i Plana que és metge i el senyor Oller que fa de procurador.

El senyor Governador està cansat de Barcelona i, com el popular Boby, se'n vol anar a casa.

Diu que anyora el periodisme, i que en el periòdic, quan retor-ni a la seva habitual i anyorada professió, comptarà moltes coses que té per a comptar.

Unes, que ja les sabía, i altres que—segons propia confessió—les ha apreses aquí.

Si hi ha après alguna cosa, ja no pot donar per perdut el temps d'estar-se a Barcelona.

I si se'n và... Feliç viatge!

Torna a parlar-se, amb insistencia, de Teatre Català i sembla que tots els catalans haurían de veure-ho amb bons ulls, o, millor dit, sentir-ho amb bones orelles.

Però sabem positivament que alguns, al llegir els articles que sobre Teatre Català s'han publicat aquests dies, hauràn dit:

—Ja tornen amb aquesta ridicolesa?—

Perque és cert—i mal ens està el dir-ho,—alguns catalans, a

més de no assistir a les funcions de Teatre Català, troben que és ridícol fins el parlar-ne.

***

Han passat, afortunadament, les exageracions catalanistes d'algún temps.

I quan fins l'Ajuntament de Barcelona porta oficialment una corona amb una inscripció catalana a l'estatua d'en Casanova, sense que hi hagi elements que protestin al crit de *¡Viva España!*, sembla volguer dir que, a l'últim, s'ha comprès la raó de certes manifestacions a Catalunya.

Que no és així ho demostra l'arcaldada de Vilafranca i un fet—que's repeteix sovint—i que ha arribat al nostre coneixement pel telégraf que'n podríem dir de *banderes*.

En un barri de Catalunya es crida una reunió de veins per a organitzar unes festes populars, i un dels convocats, veient que la convocatoria era redactada en llengua oficial, manifesta la seva opinió de que, essent a Catalunya i parlant i entenent-se en català tots els veins, era natural que si s'havía d'escriure res per les festes se fés en la mateixa llengua de cada dia.

Què va haver dit!... Els més tol·lerants varen trobar extemporania i ridícola aquesta manifestació.

No'n sortirem mai! Veiam si, de mica en mica, el parlar en català acabarà per ésser tingut per una manifestació facciosa, a Catalunya!

SISTEMA MONTOLIU

—Què và a fer, ara? caritat an aquell?... No n'hi faci, home, que és un poeta!...

JA sabem, el senyor Francos,
què ha anat a fer-hi a Madrid:
Respirar una setmana
i, de pas, buscar hi pis.

ENTESOS i que consti.

El senyor Marsans Roffff ha comunicat, per medi de la premsa, que no és cert que'l séu auto hagués atropellat a un noi, a Sant Gervasi.

Vergonya eterna per a l'automòbil del senyor Marsans.

L'automóbil del senyor Marsans *encara* no ha fet cap desgracia.

Quin paper més ridícol que està fent l'automòbil del senyor Marsans!

A LES NOIES CASADORES

GRAN TORNEIG DE BELLESA

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA ofereix un premi, consistent en un riquíssim **parament de soltera** (tot el mobiliari d'un dormitori), a la noia més maca que's digni enviar-nos el retrat.

A l'objecte, obrim un concurs de fotografíes, en el qual podrán pendre-hi part totes les noies casadores, sense distinció de classes ni estaments,

«desde la princesa altiva
a la que pesca en ruín barca»,

atenent-se sols a les següents

BASES

1.ª Les noies que's presentin a concurs han d'ésser catalanes, o amb cinc anys al menys de residencia a Catalunya, i la seva edat pot variar, únicament, dels quinze als vinticinc anys.

2.ª Els retrats han d'ésser fotografíes de bust, amb el cap descobert, tamany de postal, reproduibles, i han de venir acompanyats del nom de l'interessada.

La noia que no vulgui donar el nom, pot acompanyar al retrat un lema distintiu qualsevol, ja que únicament vindrà obligada a acreditar la personalitat, un cop publicat el veredicte, l'hermosura guanyadora del premi.

3.ª Un jurat, compost dels eminents artistes Olegari Junyent, Santiago Rusiñol, Salvador Alarma i quatre joves de divuit a trenta anys, els noms dels quals callem perque tampoc interessarían a ningú, triarà d'entre tots els retrats rebuts, les cent cares més boniques.

4.ª Els cent retrats triats pel jurat s'insertaràn en l'**Almanac de l'Esquella de la Torratxa per a 1914**, que's publicarà dintre la segona quinzena de Novembre. Aleshores, els mateixos llegidors seràn els jutges definitius, els quals, per medi d'un butlletí firmat, dictaminaràn respecte a quina de les cent noies maques se mereix el premi.

Aquest veredicte's publicarà en el número de Cap-d'any, que serà extraordinari i anirà tot ell dedicat a la dòna catalana.

5.ª Dintre un plaç de quinze dies, a comptar des de la publicació del veredicte, se retornaràn els retrats a les noies que ho sol·licitin.

NOTA IMPORTANT

Les noies casadores que no disposin de retrat i desitgin concórrer a aquest torneig de bellesa, podràn fer-ho també. El reputat fotógraf senyor Esplugas, Passeig de Gracia 115, primer, té l'encàrrec de retratar, completament de franc, a totes quantes noies se presentin al séu taller sol·licitant entrar en el concurs de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA.

Ja ho saben, doncs, totes les fadrines que's considerin prou maques per a guanyar el premi de l'hermosura:

Poden enviar el retrat a la Redacció de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, **Rambla del Mig, 20,** des d'avui fins al 31 d'Octubre.

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20

Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.° 2

Preu de cada singlot: 2 rals.

La butifarra de la llibertat, original, 1 acte.
L'esquella de la torratxa, parodia, 2 actes.
Lo cantador, parodia, 2 actes.
Lo castell dels tres dragons, original, 2 actes.
¡Coses del oncle!, original, 1 acte.
Ous del día, parodia, 2 actes.
Les píldores de Holloway, original, 1 acte.
Si us plau per forsa, original, 2 actes.
Un mercat de Calaf, original, 2 actes.
Un barret de rialles, original, 1 acte.
La venjansa de la Tana, parodia, 1 acte.
La vaquera de la piga rossa, parodia, 2 actes.
Les carabasses de Montroig, original, 2 actes.
En Joan Doneta, original, 1 acte.
Lo punt de les dones, joguina, 2 actes.
L'últim Trencalós, original.
L'Africana, parodia d'aquesta magnífica òpera.
Grà y palla, paper per a matar ratos, col·lecció de poesíes
Lo boig de les campanilles, joguina, 1 acte.
El profeta parodia d'aquesta magnífica òpera.
Faust, parodia d'aquesta magnífica òpera.
Liceistas y cruzados, original, 2 actos.
Los héroes y les grandeses, original, 2 actes.
La mort de la Paloma.

Anuario General de España

PARA 1913 — Dos tomos: Ptas. **35**

NOVÍSSIMA
Ortografía Catalana
VOCABULARI ORTOGRAFIC

per A. ROVIRA I VIRGILI.

Ptas. 1'50

AVIAT
DICCIONARI
Català - Castellà
Castellà - Català

per A. ROVIRA I VIRGILI.

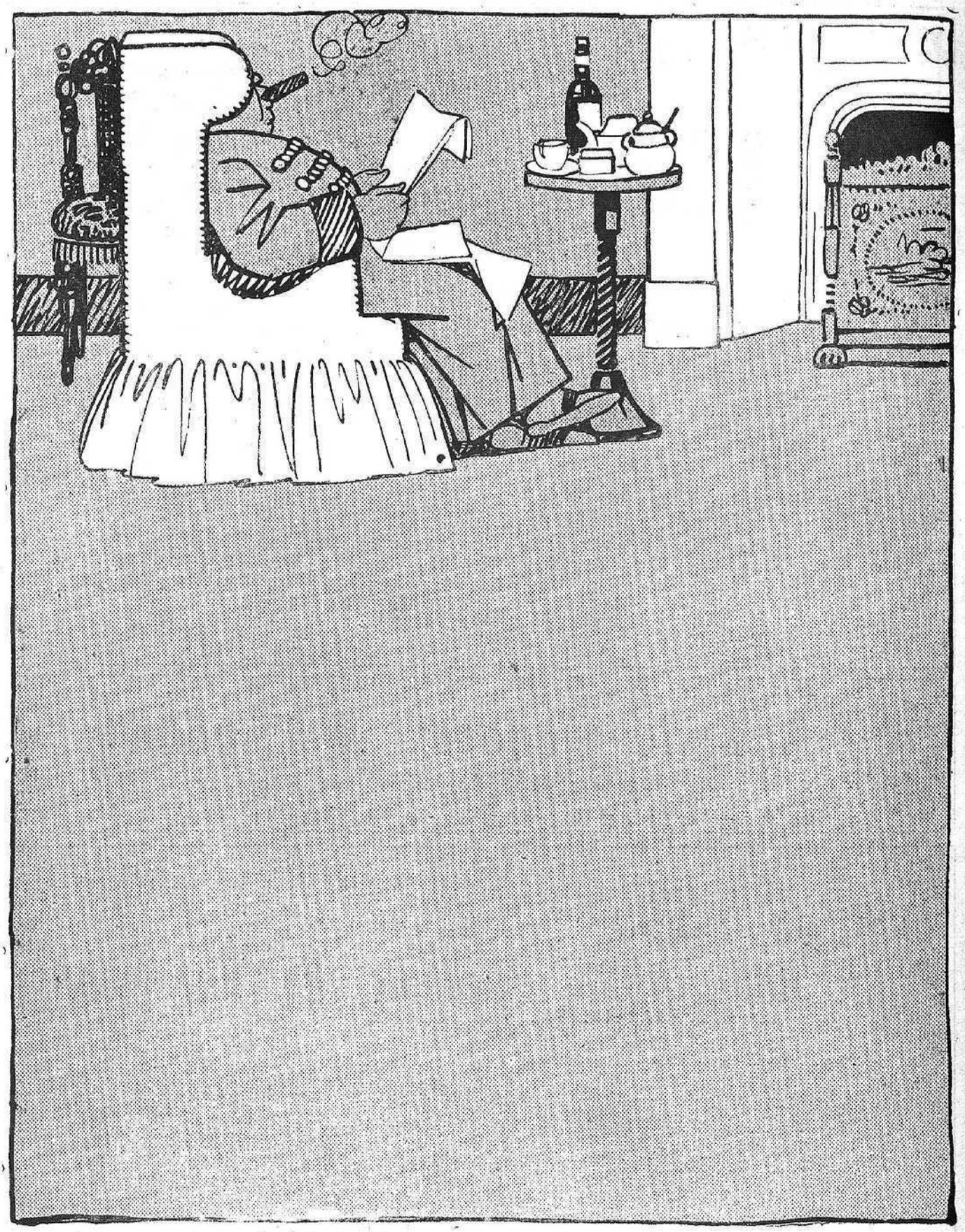
Dr. BEARSON

ETERNA LUNA DE MIEL

Secretos del lecho conyugal
Cartilla higiénica para los recién casados

Un tomo 8.° ilustrado. Ptas. 1.—

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, además, un ral pera certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

PRONOSTICS DE LA DRETA

—«L'unió fa la força»?... Romanços!... No pas l'*Unió* sola. L'*Unió* amb els radicals potser sí que la faria, la força.